

**Kujawska Szkoła Wyższa we Włocławku
(Cuiavian University in Włocławek)**

**SCIENTIFIC DEVELOPMENTS
OF EUROPEAN COUNTRIES
IN THE AREA OF PHILOLOGICAL
RESEARCHES**

Collective monograph

Part 1

Włocławek,
Poland
2020

CONTENTS

Linguistic features of echo-questions Artemenko A. I.	1
Іншомовна неолексика в економічному дискурсі Архипенко Л. М., Мельник П. В.	15
Poetic idiostyle of erich kästner Bandurko Z. V.	33
Структурно-функціональний контекст художнього світу топосу міста у творах Т. Шевченка: проекції і рефлексії урбанізму Боклах Д. Ю.	51
The infinitive in the semantical-grammatical aspect Handziuk O. M.	82
Субстантивні фразеологізми на позначення людини в лінгвокультурологічному аспекті Гарбера І. В.	100
Природа авторської сенсорики як іманентної властивості художнього тексту Грабович М. В.	118
Предикативні прикметники як складники мовленнєвого акту вибачення Дейчаківська О. В.	135
Елементи медіаосвіти у структурі навчального курсу лексикології в закладах загальної середньої освіти Дика Н. М., Глазова О. П.	149
Professional communication: from frame semantics to learning environment Dunaievska O. V.	165
Синтаксична структура імперативів та особливості їх вживання в історії англійської мови Зінінська А. П.	187
Advertising in the light of modern english mass media discourse: linguistic aspect Zirka V. V.	205

ЕЛЕМЕНТИ МЕДІАОСВІТИ У СТРУКТУРІ
НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ ЛЕКСИКОЛОГІЇ
В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Дика Н. М., Глазова О. П.

ВСТУП

В умовах реформування вітчизняної системи освіти виникла необхідність урахування особливостей інформаційного суспільства. Законом України «Про освіту» та проєктом Державного стандарту базової середньої освіти передбачено формування в учнів інформаційно-комунікаційної компетентності. Змістова лінія програми Нової української школи «Досліджуємо медіа» передбачає формування в учнів умінь аналізувати, інтерпретувати, критично оцінювати інформацію в медіатекстах і використовувати її для збагачення власного досвіду, створювати прості медіапродукти.

За дотримання принципу наступності вчитель-словесник має продовжити розпочате в початкових класах формування в учнів медійної компетентності як важливого складника комунікативної компетентності.

Отже, у програмі враховано взаємодію мовної освіти з таким особливим видом освіти, як медійна; вплив медійної грамотності на формування життєво важливих компетентностей учня нині надзвичайно актуальний¹.

У 2016 р. затверджено нову редакцію «Концепції впровадження медіаосвіти в Україні», головна ідея якої полягає в «підготовці дітей і молоді до безпечної та ефективної взаємодії із сучасною системою медіа, формуванні у громадян медіаінформаційної грамотності й медіакультури відповідно до їхніх вікових, індивідуальних та інших особливостей²». Проте питання практичного впровадження в школі медійної освіти, кінцевим результатом якої має стати практична медіаграмотність, залишається недостатньо дослідженим.

Метою дослідження є ознайомлення вчителів-словесників зі шляхами впровадження у шкільний курс лексикології елементів

¹ Дика Н., Глазова О. Робота з медійним текстом в умовах модернізації навчальних програм з української мови. *Педагогічна освіта: теорія і практика*. 2019. № 31. С. 40. DOI: 10.28925/2311-2409.

² Концепція впровадження медіаосвіти в Україні. URL: <https://ms.detector.media/mediaosvita/post/16501/2016-04-27-kontseptsiya-vprovadzhennya-mediaosviti-v-ukraini-nova-redaktsiya/>.

медійної освіти, способами формування вмінь розпізнавати дезінформацію, маніпуляцію, пропаганду на основі аналізу вжитих у тексті слів, а також із прикладами лексичних вправ і завдань, виконання яких сприятиме формуванню в учнів практичної медіаграмотності.

Проблеми медіаосвіти та медіаграмотності розкривають у наукових дослідженнях: О. Баранова, О. Баришполець, О. Волошенюк, В. Іванова, В. Лобода, А. Литвин, В. Монастирський, Н. Найдьонова, Л. Наконечна, С. Пензін, Б. Потятиник, Г. Почепцов, В. Різун та ін. Методичні аспекти цієї проблеми розкрито в публікаціях Д. Баранник, М. Вашуленка, Л. Мацько, Т. Симоненко, Г. Шелехової та ін. Питання формування медіакомпетентності педагогічних працівників висвітлюють у своїх працях такі дослідники, як Л. Найдьонова, Б. Потятиник, Г. Онкович та ін. Науковці досліджують питання впливу медіа на окрему особистість і громадську свідомість, маніпулятивні можливості медіа, особливості формування критичного мислення в умовах інформаційних, дезінформаційних і пропагандистських впливів. Попри значну наукову вартісність, виразного зв'язку із завданнями формування засобами шкільної освіти медійної грамотності, конкретних рекомендацій для шкільного вчителя більшість із праць вказаних авторів не містять.

1. Реалізація елементів медіаосвіти під час навчання лексикології в закладах загальної середньої освіти

Вплив медіа на людину неухильно зростає, зумовлює її поведінку, вчинки, погляди й цінності – досить часто споживачі медіа сплутують факти з їх інтерпретацією, не можуть скласти оцінку події, правильно визначити її причину. Наслідком буває розвиток депресивних станів, неврозів, фобій, а також зниження самооцінки, ослаблення пам'яті й інтелекту.

Розроблена ЮНЕСКО навчальна програма і система компетентностей у сфері медійної та інформаційної грамотності (Media and Information Literacy) об'єднала ці дві різні галузі, цілі і завдання яких можна увиразнити в таблиці 1.

Сучасна стратегія ЮНЕСКО полягає в поєднанні традиційних концептів медіаграмотності й інформаційної грамотності у спільний концепт МІГ і є підґрунтям свободи слова й інформації, оскільки дає громадянам змогу зрозуміти функції засобів масової інформації та інших постачальників інформації, критично оцінювати їхній зміст, а також ухвалювати обґрунтовані рішення, будучи як користувачами, так і виробниками інформації й медіаконтенту.

- розуміти роль демократичної
- розуміти умови виконувати св
- критично оцінювати цитати
- взаємодіяти з м
- актуалізувати в
- ІКТ, необхідні д
- користувача.

У концепції цифрову компетентності навчання у інформаційну водночас критично технологій (ІКТ) на роботі, у пуб.

Термін «медіаграмотність» означає здатність оцінювати і створювати різні типи медіа, розуміти їхню роль у суспільстві, та їхню взаємодію.

Проектом Державної комісії з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій (ДКБНС) розроблено медіаграмотності неопределеного формування необ

– застосовувати медіатексти на відео та аудіо джерел;

– розрізняти інформацію з власного досвіду, і

– визначати «правду»

– добирати «адекватні»

³ Нова українська школа. URL: <https://nshkola-compressed.pdf>.
⁴ Медіаосвіта і медіаграмотність.
О. Волошенюк; за науковою редакцією Державний статистичний центр України.
⁵ <https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2019/09/mediasosvita.pdf>.

Media and Information Literacy

Медійна грамотність	Інформаційна грамотність
<ul style="list-style-type: none"> • розуміти роль та функції медіа в демократичному суспільстві; • розуміти умови, за яких медіа зможуть виконувати свої функції; • критично оцінювати контент медіа у світлі притаманних їм функцій; • взаємодіяти з медіа для самовираження та участі в демократичних процесах; • актуалізувати навички, в т. ч. роботи з ІКТ, необхідні для створення контенту користувача. 	<ul style="list-style-type: none"> • визначати і формулювати інформаційні потреби; • знаходити та отримувати доступ до інформації; • оцінювати та систематизувати інформацію; • використовувати та передавати інформацію із дотриманням етичних норм; • застосовувати навички роботи з ІКТ для обробки інформації.

У концепції «Нова українська школа» виокремлено «інформаційно-цифрову компетентність», яка має бути набута учнями протягом навчання у школі. Така компетентність включає, зокрема, інформаційну та медіаграмотність, що «передбачає впевнене, а водночас критичне застосування інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) для створення, пошуку, обробки, обміну інформацією на роботі, у публічному просторі та приватному спілкуванні»³.

Термін «медіаграмотність» в Україні визначають як «сукупність знань, навичок та умінь, які дають змогу людям аналізувати, критично оцінювати і створювати повідомлення різних жанрів і форм для різних типів медіа, розуміти й аналізувати процеси функціонування медіа в суспільстві, та їхній вплив»⁴.

Проектом Державного стандарту базової середньої освіти передбачено формування необхідних в інформаційному суспільстві вмінь⁵:

- застосовувати «різні види критичного читання текстів/ медіатекстів на відому та нову тематику»;
- знаходити «явну чи приховану інформацію з одного чи кількох джерел»;
- розрізняти «очевидну та приховану інформацію»;
- визначати «актуальність і несуперечливість інформації на основі власного досвіду, критично сприймаючи думки інших»;
- добирати «аргументи для спростування чи підтвердження їх»;

³ Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. С. 11. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>.

⁴ Медіаосвіта і медіаграмотність : підручник / ред.-упор. В. Іванов, О. Волошенко ; за наук. ред. В. Різуна. Київ : Центр вільної преси, 2012. С. 10.

⁵ Державний стандарт базової середньої освіти (проект). С. 4-9. URL: <https://nvs.org.ua/wp-content/uploads/2019/06/standart-1206.pdf>.

– розрізняти об'єктивні факти і суб'єктивні судження в тексті/медіатексті;

– розпізнавати «маніпулювання емоціями та протистояти їм»;

– висловлювати та обґрунтовувати «власне ставлення до наданої в тексті/медіатексті інформації, спираючись на текст/медіатекст»;

– визначати «надійність і достовірність інформації, наводячи окремі докази з тексту і власного досвіду, зважаючи на думки інших»;

– брати участь в онлайн-взаємодії, онлайн-дискусіях, «зокрема виступаючи в ролі їх організатора та модератора», розпізнавати «розбіжності в думках, толерантно обстоювати власну позицію, дотримуючись етикету», розпізнавати «деякі прояви маніпулятивних впливів у цифровому просторі» та уникати їх.

Надзвичайно важливим у цьому контексті є вимога проєкту Державного стандарту щодо формування вмінь висловлювати «свою думку про окремі особливості структури та мовного оформлення тексту щодо їхньої ролі у вираженні змісту тексту/медіатексту»⁶.

Саме мовне оформлення медіатексту, зокрема використана його автором лексика, дає можливість критично оцінювати зміст і визначати рівень правдивого викладення інформації. Передусім ідеться про визначення так званих фейкових новин.

Фейкові новини відрізняються двома важливими особливостями⁷:

– вони видаються «новішими» за інші, тобто відрізняються інформаційно;

– вони емоційніші за інші повідомлення.

Перенесений на емоційний складник акцент відтісняє зміст фейкової новини на другий план. Інформація, переміщена в емоційний контекст, сильніше впливає і краще зберігається в пам'яті. Важливо й те, що фейки мають високу швидкість поширення⁸, а це приваблює споживачів штучно створюваною «актуальністю».

Навмисно створювану, зайву для розуміння змісту висловлення емоційність найлегше розпізнати, визначивши в медійному тексті штучне й недоцільне нагромадження емоційно забарвлених слів.

Опрацьовуючи на уроках медійні тексти, учитель має звертати увагу на роль емоційно забарвлених слів, класифікацію яких можна показати в таблиці 2.

⁶ Державний стандарт базової середньої освіти (проект). С. 4–9. URL: <https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2019/06/standart-1206.pdf>.

⁷ Почепцов Г. Емоції створюють інші типи інформаційних потоків для нового людства. URL: <https://www.aup.com.ua/yemocii-sozdayut-inye-tipy-informacion/>.

⁸ Кудрявцева К. Динаміка поширення фейків в соціальному просторі. *Критичне мислення в епоху токсичного контенту*: збірник статей Восьмої міжнародної науково-методичної конференції. Київ: Академія української преси, 2020. С. 39.

Класифікація групи емоційно забарвлених слів

Слова – носії емоційних
настроїв та афектів, які
нами діє, «вони не тільки
виражають, але й викликають
дані емоції, афекти»
(Л. С. Виноградська, 1970: 100).

Слова, що містять назви
предметів, явищ, осіб,
рідко використовують
пунктуацію, заокруглені
написом, складові слова
здебільшого не мають
високої частоти.

Слова, у яких ємодій-
овий компонент є
допомогою суфіксів
пестливості, зменшуваль-
ності, збільшувальності,
закликів, вигуків, афективних
наголосів, вигуків,
ручешки, для вира-
ження емоцій, афектів,
належності до певної
групи осіб, **ВІЯТИСЬ**;
слова, що їх уживають
здебільшого в розмові та між
особами, близькими.

Оцінює емоційність за
нейтральних слів: безжаль-
ний, жорстокий,
виродився, виставлений,
виродився, виродився,
виродився, виродився,
виродився, виродився.

Латентні слова (дивергентні,
непрямі) та латентні
слова (біжур, шепіт,
шепідка, шепідка).

Закінчення таблиці 2

Приклади

• З'явився повний випуск програми, яку турецька телевізійна компанія ТРТ знімала на Хортиці. Зйомки проходили в історико-культурному комплексі "Запорозька Січ". Ведучий програми, турецький актор Нехар Ерен навчився-таки володіти різними видами козацької зброї! Тепер він **орел**, а не козак! (3 газети «День»)

• Чи ти ба, до якого креативу змушує дизайнерів світова криза! **Ого**, який не лише дешевий, а ще й зручний спосіб винайшли для презентації нової колекції одятку для підлітків! Зветься він «дефіле манекенів» – одяг показують на манекенах або людях у манекенних позах. **Ага**, саме в такий спосіб представили колекції літо/осінь 2020!
(З репортажа з показу мод).

На нашу думку, під час опрацювання медійного тексту як дидактичного матеріалу учителю варто застосовувати такі популярні в медіаосвіті способи навчальної діяльності, як:

- особистісний (опис емоцій, спогадів, асоціацій, що викликає медіатекст);
 - аналітичний (аналіз структури медіатексту, мовних особливостей, думок);
 - пояснювальний (формування суджень про медіавитвір загалом чи про його частину);
 - оціночний (висновок про його актуальність і правдивість)⁹.
- Значні можливості для спостережень надає також медіакультура.

Значні можливості для спостереження за вжитою в медіатексті лексикою надає вивчення таких передбачених чинною програмою тем, як: «Лексичне значення слова» (5 кл.), «Стилі мовлення» (5 кл.), «Поняття про публіцистичний стиль» (7 кл.), «Оцінна лексика» (11 кл.).

⁹ Медіакультура особистості: соціально-психологічний підхід : навчальний посібник / О. Барішпольець та ін. ; за ред. Л. Найденової, О. Барішпольця. Київ : Міленіум, 2009. С. 299.

2. Практика

Подаємо пр
особистісного, з
навчальної діяль

5 клас.

Завдання 1.
бібліотеки (<http://www.biblioteka.org>)
тексті синоніміч
яке найчіткіше в

Рідна мова —
місточок, за допо

Нашою мовою
оповідають, кажут
белькотять поряд

У якій мові є ш
влучно охарактер
мовлення й став
Спілкуймося так.

*Чи можна розрізняються від

*Які емоції викликає за тлумачним словом?

*До чого закрито
можна сказати. І

Завдання 2. Д

синоніми, утворені
слова емоції, тоб
дійсності, душевне

Довідка. Зачару

шана.

*Із трьохма утворити висловлювання

*Яка роль у скл

6 клас.

Завдання 3. Продумку доведіть. Які забарвлених слів? Ви

2. Практика формування в учнів основ медіаграмотності під час навчання лексикології

Подасмо приклади різнорівневих завдань із застосуванням особистісного, аналітичного, пояснювального, оціночного способів навчальної діяльності.

5 клас.

Завдання 1. Прочитайте текст, оприлюднений на вебсайті бібліотеки (<https://shev.kyivcity.gov.ua/news/9210.html>). Визначте в тексті синонімічний ряд. Доберіть основне (опорне, ключове) слово, яке найчіткіше виражає лексичне значення поданих синонімів.

Рідна мова – основа основ духовної культури народу, важливий місточок, за допомогою якого здійснюється зв'язок поколінь.

Нашою мовою мовлять, речуть, розмовляють, говорять, балакають, оповідають, кажуть, гомонять, бовкають, гаркають, гиркають, лепечуть, белькотять поряд із нами й навколо нас люди <...>

У якій мові є ще така багатуша лексика, яка дає змогу вичерпно та влучно охарактеризувати людину, її поведінку, наміри, навіть її мовлення й ставлення до спірозмовників? Тож вивчаймо мову! Спілкуймося так, щоб цікаво було нам та з нами!

*Чи можна сказати, що використані в тексті синоніми розрізняються відтінками значень? Відповідь поясніть.

*Які емоції викликав у вас текст? Значення слова «емоція» з'ясуйте за тлумачним словником.

*До чого закликає текст? До чого він спонукав особисто вас? Чи можна сказати, що такому впливові сприяли емоції, які текст у вас викликав? Поясніть.

Завдання 2. До кожного з поданих слів доберіть із довідки синоніми, утворені синонімічні ряди запишіть. Чи передають записані слова емоції, тобто переживання людиною свого ставлення до дійсності, душевне переживання, почуття?

Здивування, цікавість, повага, захоплення, зацікавленість.

Довідка. Зачарування, пошауа, інтерес, подив, зачудування, захват, шана.

*Із трьома утвореними синонімічними рядами (на вибір) складіть і запишіть висловлення «Мої враження від екскурсії до музею» для оприлюднення на шкільному вебсайті.

*Яка роль у складеному вами висловленні синонімів? Чи зробили вони висловлення цікавішим для читачів?

6 клас.

Завдання 3. Прочитайте тексти. Визначте стиль кожного, свою думку доведіть. Якому стилю мовлення властиве вживання емоційно забарвлених слів? Визначте такі слова.

Лисиця звичайна, або руда (*Vulpes vulpes*, суп. *Vulpes fulva*) — поширений вид роду лисиця (*Vulpes*) родини псові (Canidae). Довжина тіла тварини - 60-90 см, хвоста — 40-60 см, маса тіла - 6-11 кг. Забарвлення спини яскраво-руде, часто з неясним темним візерунком, черево біле, іноді чорне. Найчастіше лисиці оселяються на схилах ярів та пагорбів, вибираючи ділянки з піщаним ґрунтом. Нора, викопана самостійно, звичайно має кілька вхідних отворів. У більшості випадків (але не завжди) житло буває добре вкрите густими заростями. У вихованні потомства беруть участь обидва батьки. Ворогами для лисиці є яструбові (Accipitridae), вовки (*Canis lupus*) та ведмелі (Ursidae). (З Вікіпедії)

Цих рудих хитрунок вважають не лише найкрасивішими, а й найтаємничішими з поміж лісових тварин. Їхнє густе хутро і пухнастий хвістик завжди вогненно-червоні. Побачивши цю чудову тваринку просто неможливо не захопитися в неї! А які ці лисички-сестрички вправні, спритні, хитрі, мудрі! Турботу про рудих дітлахів у лисичій сім'ї беруть на себе обидва батьки. Ще до появи лисенят татусь дотримує за своєю дружиною й допомагає їй облаштувати лігво. Руді батьки оберігають малечу від вовчища, ведмедів та зажерливого ліхотія яструба (З вебсайта «Моя планета»).

*Визначте слова із суфіксами, які надають їм зменшувально-пестливого або збільшувально-зрублого відтінку значень. Які ставлення спричиняють та які емоції викликають слова з такими суфіксами в читачів?

*Чи характерне вживання емоційно забарвлених слів для статей Вікіпедії? З якої причини?

Завдання 4. Створіть допис до шкільного вебсайту про українських волонтерів, які допомагають медикам подолати пандемію, із використанням слів **добродій, милосердя, благодійність**. Чи є ці слова емоційно забарвленими? Яка роль таких слів у складеному вами медіатексті?

*Чи є запропоновані до використання слова складними за будовою? Доведіть це.

*Наскільки актуальними і правдивими є складені вами й однокласниками дописи? Які емоції й переживання викликають вони в читачів? Яка роль у сприйнятті медіатекстів належить емоційно забарвленим словам?

7 клас.

Завдання 5. Прочитайте текст. Визначте його тему й головну думку. Хто адресати тексту? Чи можна уявити його надрукованим у суспільно-політичних засобах масової інформації? Проголошеним як виступ у радіо- або телепередачі суспільного змісту?

Коли запитують, чи ви патріот, ви знітитеся і скажете: «Не знаю, хай судять інші». Любов до батьків та до рідної землі — почуття таке високе й безкорисливе, що про нього воліють мовчати. Але не всі. Є люди, які демонстративно, публічно заявляють про свою любов і б'ють себе руками у груди.

Чи сумісні з патріотизмом пиха, нечемність, шукання? Якщо ними наділений несправжній.

Слово «патріотизм» асоціюється з порядністю. Словесний патріотизм, який себе не афішує.

Немає другого Дніпра. Батьківщина — ваш дім, і він дім повинні наповнювати ду-

*Визначте емоційно забарвлені слова.

*З опорою на таблицю створено в публіцистичному стилі.

*Дотримуючись публіцистичного патріотизму словесним і забарвленим словам.

Завдання 6. Прочитайте текст за Тлумачним словником, таблицю «Стили мовлення».

На жаль, не кожен відрізняє фальшиву сестру — шароварщицю — від справжньої. Найгірше — у людській пошукі, а найгірше — у людській пошукі.

Шароварщиною називають підміну національного його національну культуру намагаючись одяг — це обов'язково.

Чи сумісні з патріотизмом такі почуття, як черствість, заздрість, пиха, нечемність, шукання користі, гнів, неправдивість або зневіра? Якщо ними наділений «патріот» – значить, його патріотизм несправжній.

Слово «патріотизм» асоціюється з моральними поняттями, зокрема з порядністю. Словесний патріотизм нічого не вартий. Має бути діяльний патріотизм, який себе не афішує, але виявляється на кожному кроці.

Немає другого Дніпра і не буде іншої Батьківщини <...> Батьківщина – ваш дім, і він буде таким, яким ви його зробите. І ви свій дім повинні наповнювати духовністю (За Є. Сверстюком).

*Визначте емоційно забарвлені слова. Яка роль таких слів у мовленні?

*З опорою на таблицю «Стилі мовлення» доведіть, що текст створено в публіцистичному стилі.

*Дотримуючись публіцистичного стилю, поясніть різницю між патріотизмом словесним і діяльним. У відповіді вживайте емоційно забарвлені слова.

Завдання 6. Прочитайте. Лексичне значення виділених слів з'ясуйте за Тлумачним словником. Визначте стиль висловлення. Звертеся з таблицею «Стилі мовлення».

На жаль, не кожен відрізняє від справжнього патріотизму його фальшиву сестру – шароварщину. А її чимало скрізь: на телебаченні, у побуті, а найгірше – у людських мізках.

Шароварщиною називають спекуляцію на національних мотивах, підміну національного його зовнішніми атрибутами. Українську національну культуру намагаються звести до найпримітивніших понять: якщо народний одяг – це обов'язково шаровари, якщо їжа – то передусім

сало й вареники, якщо народна пісня – то «Несе Галя воду», якщо танець – то тільки гопак <...> Якщо йдеться про козака, його зображають як дебелого дядька із шаблюкою й знову-таки в тих самих шароварах.

Хіба ж не шануємо ми минувшини, не пишаємося своєю історією, народним мистецтвом? Українці знають, шанують і бережуть своє коріння. Проте час не стоїть на місці. Українці – сучасна європейська нація. Вони працелюбні й освічені, налаштовані на стрімкий розвиток, відкриті до всього нового. А шароварщина – це звичайна відсутність смаку, що незграбно маскується під національне!

Спроба нав'язливого поєднання майбутнього з минулим цілком може прищепити несприйняття всього українського, недовіру до гідного майбутнього українського народу.

Шароварники грають роль ширих українців і закликають робити те саме інших. Проте грати роль українця й бути українцем – різні речі. Справжній українець нікого не наслідує, нікого із себе не вдає, він є сам собою. Він не грається в історію, він її творить.

Українці посідають гідне місце в колі народів світу (Із журналу «Однокласник»).

*Визначте тему та головну думку тексту. Чи є текст актуальним? Якою мірою?

*Роздивіться ілюстрацію зі статті української Вікіпедії «Шароварщина». Наведіть відомі вам зразки шароварщини (пісні, виступи співочих гуртів, мультфільми тощо). Назвіть емоції та почуття, які викликають у вас такі «виготови»?

8 клас.

Завдання 7. Попрацюйте у групах. Прочитайте уривок зі спілкування на форумі вебсайту «Моволюби».

Правдоруб

Група: користувачі.
Повідомлень – 15.
Статус – offline.

Дата: 15 квітня 2020, середа.
Повідомлення 15

Друзі! Яке зло мене охоплює, коли чую лайливі слова! Невже ненормативна лексика, яку називає оті непристойні слова наша вчителька, стає не просто прийнятною, а й звичною?!!! Бабуся скаржиться, що ведучі її улюблених телепередач не гребують навіть матючками!

Мій дідусь пройшов німецькі концтабори, де, як ви розумієте, не дотримувалися мовної чистоти. А ви б бачили, як він реагує на оті брудні вислови! Мало не швидко доводиться викликати!!!! Добре, що він не чує, як між собою спілкуються школярі й студенти! Навіть у своїй школі я таке спостерігаю! Вже в інтернет ота клята лайка проникла!

Особливо справедлива

Група: користувачі.
Повідомлень – 22.
Статус – offline.

*Включившись в обговорення щодо обговорюваного питання

*Свою позицію обґрунтуйте словами «маніпуляція» з'ясуйте з

*Доберіть нікнейми, що від

9 клас.

Завдання 8. Прочитайте значення виділених слів з'ясуйте

Група: користувачі.
Повідомлень – 22.
Статус – offline.

Чудово тебе розумію! Мене так само лайка взагалі, а в інтернеті, теле-, радіоефірі зокрема дратує невимовно. Гадаю, говорити про культуру, честь і гідність, про хоч якусь повагу до людей, які змушені цю гидоту слухати, тут недоречно. Звичайнісінька маніпуляція!!! Послала популярна співачка когось там на <...>; повідомив відомий лікар, що ліки в нас <...>. Та хто б звернув увагу на балачки тієї поп-діви або «діагноз» невихованого лікаря, якби не нецензурна лексика! А так – сенсація! Які в нас медики та співаки – сміливі, розкуті, сучасні, близькі до народу!!! А глядачі-користувачі стерплять усе – неповагу до себе, невміння грамотно висловлюватися тих, хто за професією нібито належить до інтелігенції, а насправді <...>. Невиховані люди, зате вправні маніпулятори.

*Включившись в обговорення, сформулюйте й викладіть ваші думки щодо обговорюваного питання.

*Свою позицію обґрунтуйте якнайретельніше. Лексичне значення слова «маніпуляція» з'ясуйте за онлайн-словником.

*Доберіть нікнейми, що відповідають змісту ваших висловлень.
9 клас.

Завдання 8. Прочитайте текст, визначте його тему. Лексичне значення виділених слів з'ясуйте за Словником термінів.

Після Другої світової війни у Європі виникла потреба в ухваленні законодавчих актів, що забороняли б «мову ненависті» (hate speech). Мета цих законів – мир та захист від *ксенофобії* на європейському континенті.

«Мову ненависті» визначають як «усі види висловлень, які поширюють <...> расову ненависть, ксенофобію, антисемітизм та інші форми ненависті, викликані нетерпимістю, у тому числі у формі агресивного націоналізму і *етноцентризму*, дискримінації меншин і ворожого ставлення до них, а також іммігрантів». У цьому сенсі поняття «мова ненависті» поширюється на всі висловлення, спрямовані проти особи або групи осіб.

Водночас існує думка, що під категорію “hate speech” має потрапляти не лише агресивна лексика, що закликає до дискримінації чи принижує, а й створення негативних *стереотипів* щодо певних соціальних груп населення (З інтернету).

*Визначте в тексті зачин. Домисліть і запишіть кінцівку – висновок, що впливає з усього сказаного.

*Виразно прочитайте текст. Завершіть його висловленням складеної вами кінцівки. Уживайте емоційно забарвлені слова. Яка роль таких слів у мовленні?

*Чи доводилося вам спостерігати за вживанням «мови ненависті» молодими українцями? Стосовно яких груп осіб або окремих людей таку мову вживали?

*Роздивіться плакат, створений у межах скерованої проти «мови ненависті» інформаційної кампанії «Слова ранять». Передайте враження від плаката, дайте йому оцінку. Вживайте емоційно забарвлені слова.

Завдання 9. *Попрацюйте у групах. Використавши мережу Skype, організуйте та проведіть інтернет-дискусію на тему «Інтернет у житті сучасного учня». Обговоріть питання: «Інтернет зближує людей чи поглиблює самотність?». У виступах уживайте емоційно забарвлені слова.*

10 клас.

Завдання 10. *Прочитайте поезію Тетяни Добко. Визначте емоційно забарвлені слова. Окресліть їхню роль у мовленні, зокрема у спілкуванні за допомогою сучасних технологій.*

Мій друже

Ми загубились у просторі й часі,

Тепер SMS-ки заміники щастя,

Можна нічого уже не казати:

Клікнуть чи «лайк» миттєво послати.

Друже, мій друже! Алло! Де ти є?

В лісі зозуля кує про своє
Час не стоїть, він втікає,
Може, вже завтра не зможе
«Друже, мій друже! При
Вітер навів тужливих п
Посмішка шира, родинн
Як це насправді давно вс
Як же насправді я скучи
Разом із вітром душа мо
Хоч віртуальність не має
Краще зустрітись, щоб с
*Як ви розумієте зміс

ідеться?

*Які почуття до співроз
використанням SMS та Viber
повноцінно замінити слова

Завдання 11. *Прочитайте
слова «шпихенфюрери» та
емоційно забарвленими слова
якою метою вжито їх у тек
тексту. Які лексичні засоби в*

37 грудня 2019, 21:11 • Новини

Фейк: Українські «шпихенфюрери» навіть дітей

Українські «шпихенфюрери» в піданні використали
недотримання норм закону про «національну ідеологію»
агітпроп запустив нову хвилю фейків, створених
призначеної уповноваженої з захисту державної мо
використання української мови будуть не тільки штраф

*Висловлюйте свою думку
оформлення медіатексту та

11 клас.

Завдання 12. *Прочитайте
вони впливають на сприйняття
Без сучасного й якісно с
нації неможлива її політич
ідентичності.*

Якщо мільйони українських
всех духовних цінностей, в
племені, забезпеченого хіба що
та ще «фольклором» у вигляді
громадянин буде позбавлений д

В лісі зозуля кує про своє,
Час не стоїть, він втікає, як знати,
Може, вже завтра не зможем сказати:
«Друже, мій друже! Привіт! Добрий день!»
Вітер навів тужливих пісень,
Посмішка щира, родинне тепло,
Як це насправді давно все було...
Як же насправді я скучила, друже,
Разом із вітром душа моя тужить...
Хоч віртуальність не має меж, —
Краще зустрійтесь, щоб світ наш не щез.

**Як ви розумієте зміст останнього речення? Про який світ ідеться?*

**Які почуття до співрозмовника можна виразити, спілкуючись із використанням SMS та Viber? Чи спроможні емотикони (смайлики) повноцінно замінити слова? Чому?*

Завдання 11. Прочитайте. Які емоції та асоціації викликають у вас слова «шпяхенфюрери» та «мовні наглядачі», «винуваті роботи»? Чи є емоційно забарвленими слова «не жаліти» та «карати»? Поясніть, із якою метою вжито їх у тексті? З'ясуйте адресатів і мету медійного тексту. Які лексичні засоби вказують на його фейковість?

11 грудня 2014 - 21:31 • Новини

Фейк: Українські «шпяхенфюрери» за російську мову каратимуть навіть дітей

Українські «шпяхенфюрери» в питанні використання російської мови «не покажуть навіть дітей»: «мовні наглядачі» за недотримання норм закону про «насилницьку українізацію» збираються штрафувати «навіть дитячі садки і гуртки». 11 грудня апітрот запустив нову хвилю фейків, спрямованих проти документа про використання української мови і, зокрема, проти призначеної уповноваженої з захисту державної мови Тетяни Монахової. Російські медіа залякують «карати» за відмову від використання української мови будуть не тільки штрафами, а й «винуватими роботами».

**Висловлюйте свою думку про особливості структури та мовного оформлення медіатексту та їхню роль у вираженні змісту.*

11 клас.

Завдання 12. Прочитайте. Визначте емоційно забарвлені слова. Як вони впливають на сприйняття змісту медіатексту?

Без сучасного й якісно організованого інформаційного простору нації неможлива її політична єдність і формування національної ідентичності.

Якщо мільйони українських громадян позбавити доступу до всіх і всяких духовних цінностей, націю буде зведено до рівня тубільського племені, забезпеченого хіба що рекламою ритуальних танців шоу-бізнесу та ще «фольклором» у вигляді кримінальних серіалів. Якщо український громадянин буде позбавлений доступу до знання цінностей у найширшому

1. Нова українська школа. К. Середньої школи, 2016 / Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/shkola-compressed.pdf> (дата звернення: 29.04.2020).
2. Дика Н., Глазова О. Розвиток мовного компоненту методики навчання мови як складової частини загальної освіти. *Наукові записки Бердянського університету. Серія «Педагогічні науки»*. 2019. № 3. С. 105–112. DOI: 10.31470/2542-2565.2019.3.105-112
3. Дика Н., Глазова О. Робота над модернізацією навчальних програм з української мови. *Теорія і практика*. 2019. № 31. С. 39–44.
4. Державний стандарт базової середньої освіти. URL: <https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2020/04/standart-bazovoyi-serednyoyi-osvity.pdf> (дата звернення: 29.04.2020).
5. Концепція впровадження мовної освіти. Національна академія педагогічних наук України. URL: <https://ms.detector.media/mediaosvita/vprovadzhennya-mediaosviti-v-ukraini-30.04.2020>.
6. Коропатник М. Медійна та інформаційна грамотність: важливі компетентності, які мають бути впроваджені в навчальні програми. *Виклики інформаційного суспільства*. державного університету імені Михайла Драгоманова. 2017. № 3. С. 99–106.
7. Кудрявцева К. Динаміка мовної освіти в просторі. *Критичне мислення в освіті*. Київ: Академія української преси, 2020. 4 с.
8. Медіакультура особистості: навчальний посібник / О. Баришпольська, О. Баришпольця. Київ: Міленіум, 2020. 128 с.
9. Медіаосвіта і медіаграмотність: навчальний посібник / О. Волошенюк; за наук. ред. В. І. Мельника. Київ: Логос, 2012. 352 с.
10. Найдьконова Л. Оновлення інформаційної грамотності: що потрібно і які зміни внесені. URL: post/16505/2016-04-27-onovlennya-kompyuternoyi-gramotnosti-cho-potribne-i-yaki-zmini-vneseni/ (дата звернення: 29.04.2020).
11. Українська мова: навчальні програми для навчальних закладів. 1–4 класи (підручник). Київ: Логос, 2012. 128 с.

ЛІТЕРАТУРА

1. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи, 2016 / Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf> (дата звернення: 30.04.2020).
2. Дика Н., Глазова О. Розвиток емоційного інтелекту як важливий компонент методики навчання мови в закладах загальної середньої освіти. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Серія «Педагогічні науки» : збірник наукових праць*. 2019. № 3. С. 105–112. DOI: 10.31494/2412-9208-2019-1-3-105-112.
3. Дика Н., Глазова О. Робота з медійним текстом в умовах модернізації навчальних програм з української мови. *Педагогічна освіта: теорія і практика*. 2019. № 31. С. 39–45. DOI: 10.28925/2311-2409.
4. Державний стандарт базової середньої освіти (проект). URL: <https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2019/06/standart-1206.pdf> (дата звернення: 29.04.2020).
5. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні (нова редакція) / Національна академія педагогічних наук України. URL: <https://ms.detector.media/mediaosvita/post/16501/2016-04-27-kontsepsiya-vprovadzhennya-mediaosviti-v-ukraini-nova-redaktsiya/> (дата звернення: 30.04.2020).
6. Коропатник М. Медійна та інформаційна грамотність – одна із важливих компетентностей, які має формувати нова українська школа: виклики інформаційного суспільства. *Наукові записки Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя. Психолого-педагогічні науки*. 2017. № 3. С. 99–106.
7. Кудрявцева К. Динаміка поширення фейків в соціальному просторі. *Критичне мислення в епоху токсичного контенту* : збірник статей Восьмої міжнародної науково-методичної конференції. Київ : Академія української преси, 2020. 494 с.
8. Медіакультура особистості : соціально-психологічний підхід : навчальний посібник / О. Баришполець та ін. ; за ред. Л. Найдюнової, О. Баришпольця. Київ : Міленіум, 2009. 440 с.
9. Медіаосвіта і медіаграмотність : підручник / ред.-упор. В. Іванов, О. Волошенко ; за наук. ред. В. Різуна. Київ : Центр вільної преси, 2012. 352 с.
10. Найдюнова Л. Оновлення Концепції медіаосвіти: навіщо було потрібне і які зміни внесені. URL: <https://ms.detector.media/mediaosvita/post/16505/2016-04-27-onovlennya-kontsepsii-mediaosviti-navishcho-bulo-potribne-i-yaki-zmini-vneseni/> (дата звернення: 28.04.2020).
11. Українська мова : навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів. 1–4 класи (програми Нової української школи) /

Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/pochatkovoyi-shkoli> (дата звернення: 29.04.2020).

12. Українська мова : програма для загальноосвітніх навчальних закладів. 5–9 класи. Дивослово. 2017. № № 7–8. URL: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/navchalniprogrami-5-9-klas-2017.html> (дата звернення: 27.04.2020).

13. Українська мова : програма для загальноосвітніх навчальних закладів. 10–11 класи. Дивослово. 2018. № № 7–8. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv> (дата звернення: 28.04.2020).

14. Почепцов Г. Емоції створюють інші типи інформаційних потоків для нового людства. URL: <https://www.aup.com.ua/yemocii-sozdayut-inye-tipy-informacion/> (дата звернення: 27.04.2020).

15. Практична медіаграмотність: міжнародний досвід та українські перспективи. *Практична медіаграмотність: міжнародний досвід та українські перспективи* : збірник статей Шостої міжнародної науково-методичної конференції. Київ : Академія української преси, 2018. 244 с.

16. Dyka N., Mykytenko V., Shkirenko O. Implementation of innovative technologies at the language learning at the New Ukrainian School. *New stages of development of modern science in Ukraine and EU countries* : monograph. Riga, Latvia : Baltija Publishing. P. 123–140. DOI: 10.30525/978-9934-588-15-0.

Information about the authors:

Dyka N. M.,
Candidate of Pedagogic Sciences, Associate Professor,
Head of the Department of Language and Literature
Institute of In-Service Training
of Borys Grinchenko Kyiv University
22 a, P. Tychyny ave., Kyiv, 02152, Ukraine

Glazova O. P.,
Candidate of Pedagogic Sciences,
Associate Professor at the Department of Language and Literature
Institute of In-Service Training
of Borys Grinchenko Kyiv University
22 a, P. Tychyny ave., Kyiv, 02152, Ukraine

DOI <https://doi.org/10.30525>

PROFESSION FROM FRAME SEMAT

Dunaievskia O. V.

INTRODUCTION

“Wise men speak because they have to say something” (P. Gaskell). It is quite relevant to modern communication. Nobody is ready to invest in something. Nowadays the efficiency of soft skills is a priority and due to Forbes’ of 5 top soft skills a modern employer provides an effective law education. Studies involving linguistics, psychology, and others. They all have one thing in common: the need for a legal professional. The intersection of these disciplines is constructing a bridge between communication enabling a research disciplinary investigation by adjacent legal professional environment a question under investigation is aims to combine human professional Legal English vocabulary with environment of a university classroom need for practical and applicable explained.

The tapestry of works concerning the legal profession introduces the consideration of linguists, specialists in pedagogy. Particularly, an interdisciplinary approach to the norms of legal discourse are aware of language philosophy, its social semiotics and rhetoric by P. Gaskell. The study of legal English as a communication

¹ Adi Gaskell. What Are The Top 10 Soft Skills? (online version). Feb 22, 2019. <https://www.adigaskell.com/2019/02/22/what-are-the-top-10-soft-skills/>